

ЗАТВЕРДЖЕНО:
методичною радою університету
від 25.08.2025 (протокол №1)

Силабус
освітнього компонента
«Українська мова за професійним спрямуванням»
2025–2026 навчальний рік

Освітня програма:	ОПП «Середня освіта (фізика та астрономія)» ОПП «Середня освіта (інформатика)» ОПП «Середня освіта (технології)» ОПП «Середня освіта (математика)»
Спеціальність:	A4 Середня освіта (фізика та астрономія) A4.09 Середня освіта (інформатика) A4.10 Середня освіта (технології) A4 Середня освіта (математика)
Галузь знань:	A5 Освіта
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач:	к.філол.н., доцент Ольга СОПІНА
Посилання на сайт:	https://bdpu.org.ua/teachers/sopina-syenicheva-olga-anatoliyivna/
Контактний телефон:	0506404005
Email викладача:	senichevaolga76@gmail.com
Графік консультацій:	середа, 13.00–14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90	денна	10	20	60	екз.
					екз.

Семестр: осінній.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: українська мова, національна мова, літературна мова, державна мова, спілкування, риторика, ділові папери, термінологія, науковий стиль.

Мета курсу: формування комунікативної компетентності здобувачів; набуття комунікативного досвіду, що сприяє розвитку креативних здібностей здобувачів та спонукає до самореалізації фахівців, активізує пізнавальні інтереси, реалізує евристичні здібності як визначальні для формування професійної майстерності та конкурентоздатності сучасного фахівця; вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: вплив на співрозмовника за допомоги вмілого використання різноманітних мовних засобів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу; сприйняття й відтворення фахових текстів, засвоєння лексики і термінології свого фаху, вибір комунікативно виправданих мовних засобів, послуговування різними типами словників.

Основні завдання вивчення: сформуванню мовну компетентність майбутніх фахівців, створити мовно-мовленнєву базу, оперуючи якою можна реалізувати будь-яку ситуацію мовного спілкування; сформуванню чітке і правильне розуміння ролі державної мови у професійній діяльності; виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у

спілкуванні; розвивати творче мислення студентів; виховати повагу до української літературної мови, до мовних традицій; сформувати навички оперування фаховою термінологією, редагування, коригування та перекладу наукових текстів.

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ПР 04. Розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах. ПР 05. Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами.

ПР 05. Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами.

ПР 06. Доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу державною та іноземною мовами.

Зміст курсу:

Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування.

Тема 2. Стилi сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні.

Тема 3. Спілкування як інструмент професійної діяльності.

Тема 4. Культура усного професійного спілкування.

Тема 5. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.

Тема 6. Документація з кадрово-контрактних питань.

Тема 7. Етикет службового листування.

Тема 8. Українська термінологія у професійному спілкуванні.

Тема 9. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні.

Тема 10. Проблеми перекладу і редагування наукових текстів.

Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, ілюстрування), репродуктивні (переказ, вправи), демонстрування, самостійне спостереження, проблемного викладання.

Методи контролю і самоконтролю у навчанні: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, комбіноване опитування, письмовий і тестовий контроль, самоконтроль і самооцінка.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами («Кодекс доброчесності університетської спільноти Бердянського державного педагогічного університету» (https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/kodeks_dobrochesnosti_universytetskoyi_spilnoty_bdpu1.pdf)), а саме: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Політика використання штучного інтелекту визначається положенням БДПУ (https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczeni_berdyanskogo.pdf), зокрема при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов, забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів, забороняється використовувати в контрольованому середовищі під час проведення екзамену.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: освітні платформи інтерактивної взаємодії у форматі відео-конференції ZOOM, Google Meet; віртуальне навчальне середовище Moodle університету, що містить навчально-методичний комплекс дисципліни для ефективної взаємодії, самоосвіти та контролю освітніх результатів

здобувачів; Google-сервіси (Keep, документи, презентації, форми, чат, календар, диск); ноутбук Acer Aspire 5 A515-58P-379M; графічний монітор Huion Kamvas Pro 13; мультимедійний проєктор Optima GT 1080e; екран.

Система оцінювання та вимоги: внутрішня університетська 100-бальна шкала.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам з ОК, є сумою середньозважених балів за поточну роботу на практичних заняттях, балів, отриманих під час підсумкової контрольної роботи та балів за самостійну роботу.

Таблиця 1

Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		200	300/3= 100
Практичні заняття	100		
Самостійна робота	100		
Підсумковий контроль		100	
Екзамен	100		

Поточний контроль полягає в оцінюванні рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретних робіт, повноти та якості засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу за темами, змістовими модулями навчальної дисципліни та виконання індивідуальних завдань відповідно до робочої програми навчальної дисципліни і здійснюється викладачами впродовж семестру.

Підсумковий контроль – оцінювання рівня досягнення компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми та включає семестровий контроль і підсумкову атестацію здобувача вищої освіти.

Таблиця 2

Розподіл набраних здобувачем вищої освіти балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	незадовільно		задовільно		добре		відмінно
	1-17	18-25	26-29	30-32	33-39	40-45	46-50
	F	FX	E	D	C	B	A
	не зараховано		зараховано				
Практичне заняття 1	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Практичне заняття 2	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Практичне заняття 3	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Практичне заняття 4	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Практичне заняття 5	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Практичне заняття 6	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1

Практичне заняття 7	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Практичне заняття 8	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Практичне заняття 9	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Практичне заняття 10	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Практичне заняття 11	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Всього	35	50	58	65	78	80	100
Самостійна робота 1	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Самостійна робота 2	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Самостійна робота 3	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Самостійна робота 4	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Самостійна робота 5	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Самостійна робота 6	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Самостійна робота 7	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Самостійна робота 8	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Самостійна робота 9	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Самостійна робота 10	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Самостійна робота 11	3,2	4,5	5,3	5,9	7,1	7,3	9,1
Всього	35	50	58	65	78	80	100
Разом максимальна кількість набраних балів	70	100	116	130	156	190	200

За весь курс здобувач отримує максимум 100 балів (підсумкова оцінка). До їх складу входять: 200 балів – поточний контроль успішності (включно з контролем за модулями та самостійною роботою, 100 балів – підсумковий контроль (екзамен) (200+100=300/3=100).

Отримані результати (після вивчення освітнього компонента) конвертуються в шкалу ECTS шляхом ранжування навчальних досягнень.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
78-89	B	добре	
65-77	C		
58-64	D	задовільно	
50-57	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Узагальнені критерії оцінювання:

- «відмінно/A», 90 – 100 балів – здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили;

- «добре/B», 78 - 89 балів – здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

- «добре/C», 65 – 77 балів – здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

- «задовільно/D», 58 – 64 бали – здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

- «задовільно/E», 50 – 57 бали – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей здобувача відповідає мінімальним критеріям);

- «незадовільно/FX», 35 – 49 балів – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу (до 20 %); 14

- «незадовільно/F», 1 – 34 бали – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 624 с.

2. Крашеніннікова Т. В., Поповський А. М., Руколянська Н. В. Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посіб. Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2015. 330 с.
3. Мозговий В. Українська мова у професійному спрямуванні: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 590 с.
4. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 186 с.
5. Український правопис. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
6. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. 5-те вид., виправ. і доповнен. Київ: Алерта, 2019. 640 с.

Додаткові

7. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація: підручник. Київ: Центр навч. літ., 2004. 472 с.
8. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика: навч. посіб. Львів: Світ, 2001. 240 с.
9. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ: Рідна мова, 1998. 476 с.
10. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації: навч. посіб. Київ, 2002. 205 с.
11. Буяльський Б.А., Оверчук А.В. Як ми спілкуємося: мовленнєвий етикет українського народу. Вінниця: Велес, 2001. 96 с.
12. Гапонова Л.Є., Чумакова Г.А. Наукова комунікація як складова фахової діяльності: навч. посіб. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2016. 52 с.
13. Глушик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери: навч. посіб. Київ: А.С.К., 2006. 400 с.
14. Гуць М. В. Українська мова у професійному спілкуванні: навч. посіб. Київ: Міжнародна агенція “BeeZone”, 2004. 336 с.
15. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: навч. посіб. Харків: Основа, 2013. 106 с.
16. Дудик П. С. Стилїстика української мови. Київ: Вища школа, 2015. 368 с.
17. Загнітко А. П. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування: навч. посіб. Донецьк, 2004. 480 с.
18. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>.
19. Кайдалова Л. Г., Пляка Л.В. Психологія спілкування: навч. посіб. Харків: НФаУ, 2011. 132 с.
20. Кизилова В.В. Риторика з основами культури й техніки мовлення: навч. посіб. для студ. закл. вищої освіти. Старобільськ: Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка», 2018. 114 с.
21. Кисіль Г. Г., О.Ф. Черногуз О. Ф. Українська мова: культура мовлення медика: навч. посіб. Київ: ВСВ “Медицина”, 2018. 464 с.
22. Кочан І. Інтернаціональні компоненти у структурі слів-термінів. *Вивчаємо українську мову і літературу*. 2007. № 15 (127). С. 2–5.
23. Кочан І. Складні терміни з постпозиційними компонентами -від, -вод, -хід, -ход у сучасній українській мові (щодо нормалізації). *Проблеми української термінології: вісник національного ун-ту “Львівська політехніка”*. Львів: Видавництво нац. ун-ту “Львівська політехніка”. 2007. № 593. С. 3–7.
24. Кравець Л. В. Стилїстика української мови: практикум: навч. посіб. / за ред. Л. І. Мацько. Київ: Вища школа, 2004. 199 с.
25. Куляс П. П. Система – проти автоматизму суржику: редакторський погляд: навч. посіб. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 294 с.

26. Куляс П. П. Типологія помилок: підручник-монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 464 с.
  27. Мацько Л. І. Стилїстика української мови. Київ: Вища школа, 2003. 416 с.
  28. Микитюк О. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма: навч. посіб. 5-те вид., зі змінами. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2018. 440 с.
  29. Навроцька М. Спілкування як невід'ємна складова іміджу педагога. *Людинознавчі студії: зб. наук. пр. Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. Серія «Педагогіка»*. Дрогобич, 2015. Вип. 31. С. 209–218.
  30. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 284 с.
  31. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посіб. Київ: Либідь, 2001. 240 с.
  32. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного. Київ: Либідь, 2012. 360 с.
  33. Пономарів О. П. Стилїстика сучасної української. Київ, 2000. 240 с.
  34. Потелло Н. Я. Українське ділове мовлення і спілкування: навч. посіб. Київ: МАУП, 2003. 248 с.
  35. Правова міжкультурна комунікація: навч. посіб. / за ред. А.С. Токарської. Львів, 2011. 240 с.
  36. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів: В-во «СПОЛОМ», 2001. 223 с.
  37. Семеног О. М. Культура фахової мови: навч. посіб. Суми: СОППО, 2013. 260 с.
  38. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
  39. Степура А. WOW-виступ по-українськи. Київ: Моноліт-Bizz, 2018. 304 с.
  40. Струганець Л. Культура мови. Словник термінів. Тернопіль, 2000. 88 с.
  41. Токарська А. С., Кочан І. М. Культура фахового мовлення правника: навч. посіб. Львів: Світ, 2003. 312 с.
  42. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова: монографія. Івано-Франківськ, 2010. 336 с.
  43. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення: підручник. Київ: Арій, 2009. 576 с.
- Інтернет-ресурси**
44. Академічний тлумачний словник (<http://sum.in.ua/s/>).
  45. Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library).
  46. Лінгвістичний портал (<http://www.mova.info>).
  47. Лінгвістичний портал з української мови (<http://www.mova.info>).
  48. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>).
  49. Словники України: онлайнресурс (<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>).
  50. Словопедія (<http://slovopedia.org.ua/>).
  51. Словотвір (<https://slovotvir.org.ua/>).
  52. Український мовно-інформаційний фонд НАН України(<http://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/>).
  53. Української мови: офіційний сайт (<https://ukrainskamova.com/>).